

Advies Archeologische Monumentenzorg 2021 – nr. 138

Beoordeling van een archeologisch rapport

Bevoegd gezag: Gemeente Valkenswaard
Dhr. M. Antonis
Postbus 10100
5550 GA Valkenswaard

Datum: 29-4-2021

Project: *Archeologisch vooronderzoek ten behoeve van de herontwikkeling van het plangebied. Parallelweg-Noord 10, Valkenswaard, gemeente Valkenswaard. Een Inventariserend Veldonderzoek door middel van proefsleuven (Vestigia Rapport V2079), auteurs: D. IJdo, J. Kerpentier-McDonald, C.W. Koot, 8 april 20201*

Van: Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)
Wal 28, Postbus 8035, 5601KA Eindhoven
Mevr. Drs. R. Berkvens
E-mail: R.Berkvens@odzob.nl
Tel. 088-3690638

Inleiding

In opdracht van Gebr. Van Stiphout Projectontwikkeling B.V. heeft Vestigia in januari 2020 een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Parallelweg Noord 10 te Valkenswaard. Het plangebied bevindt op de hoek van de Parallelweg Noord en de Valkenierstraat. Oostelijk van de Parallelweg loopt de Europalaan. De aanleiding tot het archeologische onderzoek is het voornemen tot realisatie van twee appartementencomplexen en vijftien rijtjeswoningen (inclusief een toegangsweg en parkeerplaatsen) in het 6.200 m² grote plangebied. Daartoe zullen de huidige autoshowroom en garage, die in één pand zijn verenigd, worden gesloopt.

Uit archeologisch bureauonderzoek blijkt dat het plangebied lange tijd in het akkergebied Hoge Braken ten noordoosten van Valkenswaard lag, een dorp dat in de Late Middeleeuwen is ontstaan. Dit akkercomplex is waarschijnlijk een laatmiddeleeuwse ontginning aan de rand van de Nederheide. Het vermoeden bestond dat westelijke deel van het plangebied verstoord is geraakt tijdens de bouw en sloop van een chocolade- en suikerwerkenfabriek, hetgeen tevens geldt voor het centrale deel van het plangebied bij de aanleg van de autoshowroom en garage. Verder bleek dat het zuidoostelijk deel in een natuurlijke laagte is gelegen.

Doel van het onderzoek is het toetsen van de gespecificeerde archeologische verwachting en het nader inventariseren en waarden van archeologische vindplaatsen waarbij zo mogelijk de kwaliteit, aard, datering, omvang en diepteligging van de vindplaats wordt vastgesteld. Op basis van de uitkomsten van dit proefsleuvenonderzoek beslist de gemeente of de archeologische waarden in voldoende mate zijn vastgesteld en hoe hier vervolgens mee moet worden omgegaan.

Samenvatting van het rapport

Onderzoekskader RO: Omgevingsvergunning (wijzigen bestemming)
Grootte onderzoeksgebied: 6.200 m ²
Onderzoekperiode: januari 2020
Opdrachtgever: Gebr. Van Stiphout Projectontwikkeling B.V.
Opdrachtnemer: Vestigia

In totaal zijn conform het door de gemeente Valkenswaard goedgekeurde Programma van Eisen¹ drie proefsleuven aangelegd in het 6.200 m² grote plangebied. De proefsleuven hebben een gezamenlijk oppervlak van circa 540 m² waarmee circa 8,7% van het plangebied is onderzocht. Het archeologisch vlak is aangelegd in de top van de C-horizont op circa 180 centimeter beneden maaiveld (circa 22,00 m +NAP).

Vanaf de late middeleeuwen is door het gebruik als akkerland een plaggendek ontstaan. In de sleuven 1 en 3 had het plaggendek nog een dikte van ongeveer 1 meter. Het bovenste deel van het profiel is recent verstoord. Na de sloop van de voormalige autogarage is hier een laag bouwzand aangebracht. Aan de zuidkant van het terrein (sleuf 2) lag een laagte, waarvan de onderkant is gelegen op een diepte van 380 cm – mv/ 20 meter + Nap.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn 43 sporen gedocumenteerd. Het gaat om paalsporen, kuilen, een greppel (met twee paalsporen erlangs), een vermoedelijke muuruitbraak (industriële baksteen) en twee parallelle greppels (mogelijk betreft het een pad). De meeste sporen dateren uit de Nieuwe Tijd, uit dezelfde periode als het akkerdek, maar er was ook een ouder spoor. Eén van de sleuven (2) is in een depressie aangelegd. Volgens het gereconstrueerde landschap van Valkenswaard omstreeks 1500 was het plangebied een drassige laagte. Volgens de onderzoekers zijn de aanwezige paalsporen en greppels te relateren aan de omgang met het agrarisch cultuurlandschap. Het kleine aantal vondsten ondersteunt deze interpretatie. Bij de ingebruikname als akker is de laagte opgevuld met plaggen/ humeuze grond om zo een egale akker te krijgen. Dit kan eventueel grasland zijn geweest waarin eventueel enkele drenkkuiten zijn uitgegraven, maar archeologische aanwijzingen hiervoor ontbreken in het proefsleuvenonderzoek.

Tijdens het onderzoek zijn acht vondsten verzameld. De helft van de vondsten betreffen moderne gebruiksvoorwerpen. Vier vondsten dateren uit de periode 1500-1700.

Vanwege de afwezigheid van een vindplaats, adviseert Vestigia het gehele plangebied archeologisch vrij te geven.

Selectieadvies

Met dit archeologisch onderzoek is de archeologische waarde van het plangebied in voldoende mate vastgesteld. Tijdens het archeologisch onderzoek zijn enkele recente sporen gedocumenteerd van het agrarisch landgebruik in de Nieuwe Tijd, maar is geen archeologische vindplaats bestaande uit concentratie grondsporen en vondsten van een huisplaats, nederzettingsterrein, kampement of grafveld aangetroffen. De vindplaats van het agrarische cultuurlandschap uit de Nieuwe Tijd is niet behoudenswaardig. Geconcludeerd kan worden dat het plangebied een lage archeologische verwachting heeft. Er is dan ook geen archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk. De archeologische dubbelbestemming in het bestemmingsplan kan hiermee vervallen.

Omdat de aanwezigheid van archeologische resten nooit geheel kunnen worden uitgesloten op basis van het uitgevoerde onderzoek, blijft de wettelijke meldingsplicht (op basis van de Erfgoedwet 2016) ten aanzien van archeologische vondsten gelden. Dit betekent dat als tijdens toekomstige grondwerkzaamheden toch belangwekkende archeologische vondsten en structuren worden aangetroffen, dat men dit zo spoedig mogelijk dient te melden bij de gemeente Valkenswaard.

¹ *Programma van Eisen Archeologisch proefsleuvenonderzoek Parallelweg Noord 10 te Valkenswaard, gemeente Valkenswaard, auteur F. Roodenburg (Bureau voor Archeologie PvE nr. 81), d.d. 4-9-2020.*